

Euadné - v *gréckej mytológii* manželka *Kapanea*, ktorá nechcela prežiť manželovu smrť a skočila do horiacej pohrebnej hranice; matka *Steneloa*

eudisti - Oxfordský lexikon svätcov: Kongregácia Ježiša a Márie, založená Jánom Eudesom (1601-1680); pochádzal z roľníckej rodiny, vzdelanie získal u *jezuitov* v Caen; roku 1623 inšpirovaný *Filipom Neri* sa pridol k francúzskym *oratoriánom* a zostal tam 20 rokov; zanievanie sa venoval *kázňam*, misiám a starostlivosti o chorých počas epidémií (*moru*); niektorí dobrí znalci ho považujú za kazateľa Francúzska, ktorý najväčšmi dojímala srdcia svojich poslucháčov; v oblasti zbožnosti dal popud k šíreniu oddanosti Božskému Srdcu (*Ježišovo srdce*) tým, že zabezpečil dogmatický základ, ktorý dopĺňal zjavenia burgundskej rehoľníčky Margaréty Márie z Alocque; pozri *kresťanské rády*

Eueres - v *gréckej mytológii* otec tébskeho veštca *Teiresiása*, ktorého mu porodila *Nymfa Chariklo*

Eufemia - (†303); gréc. Ευφημία – „dobré hovorená“; umučená pre jej vieru za vlády Diokleciána a Maximiana; podľa tradície bola zatknutá, lebo odmietala obetovať *Áresovi*; bola rímska patricijka, dcéra senátora v Konštantínopole; podľa legendy Eufémia bola zavesená za vlasy a medzi kameňmi sedem dní; jedlo jej bolo odmietnuté, anjeli ju kímili až kým sa tehly obrátili v prach a Eufémia bola voľná; potom bola odvedená do arény v Konštantínopole; zomrela v aréne v Chalcedóne na následky zranení utrpených medved'om; pozri *kresťanskí svätci*, *ad bestias*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Euphemia>

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Eufemia (Norimberská kronika, 1493)

Eufemos - v *gréckej mytológii* syn *Poseidóna* a *Európy* obdarený schopnosťou chodiť po mori; pozri *Kristus kráčajúci po vlnách/Navicella*

Euforsyne - gréc. – „Radostná, Dobromyselná, Potešujúca srdce“; v *gréckej mytológii* jedna z troch *Charitiiek*; pozri *Aglaia*, *Thalia*

Eufkrat - *Perát*; pozri *mapa*, *orant*; *Ur*; *Asýria*; *Sumer*

Heinz-Mohr v súvislosti s heslom *rieka*: podľa istej *moslimskej* legendy dali riekam *Eufrat* a *Tigris* vzniknúť slzy, ktoré preliadal *Adam* po svojom vyhnaní z *raja*; pozri *rajské rieky*

www v súvislosti s heslom *Tiamat*: najmladšia a najlepšie zachovaná verzia z babylonského obdobia za vodcu bohov považuje *Marduka*; bohovia mu prisahávajú vernosť a sľubujú, že ho urobia svojim kráľom, ak ich zbaví *Tiamat*; *Marduk* (prípadne *Enlil* alebo *Anu*) najprv zabije *Kingua* a odoberie mu *Tabuľky osudu*; potom sa stretne v boji s *Tiamat* a svojimi magickými zbraňami ju

prereže na dve polovice; z jednej potom utvorí oblohu a z druhej zem; z Tiamatiných očí sa stanú pramene Eufratu a *Tigrisu*

Eufronios krater - pozri *krater*

http://en.wikipedia.org/wiki/Euphronios_krater

Thanatos a Hypnos odnášajú mŕtveho Sarpedonta za prítomnosti Herma (Eufronios kratér, 515 pr.Kr.)

sv. **Eugen** - (†250); tiež Eugene de Deuil-la-Barre; biskup z *Toleda* a mučeník, žiak sv. Denisa; pozri *kresťanskí mučeníci*

http://fr.wikipedia.org/wiki/Eugène_de_Deuil-la-Barre

sv. **Eugénia Rímska** - (†258/262); mučenica uctievaná katolíckou a pravoslávnu cirkvou; okolnosti jej smrti nie sú jasné; príbeh je súčasťou *hagiografie* v *Legende aurea* (13.st.); jej kult je veľmi starý; pozri *kresťanskí svätci*

[http://es.wikipedia.org/wiki/Eugenia_\(m%C3%A1rtir\)](http://es.wikipedia.org/wiki/Eugenia_(m%C3%A1rtir))

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Menologion_of_Basil_030.jpg?uselang=ru

Sv. Eugénia s Protusom a Hyacintom (miniatura rukopisu, 14.st.)

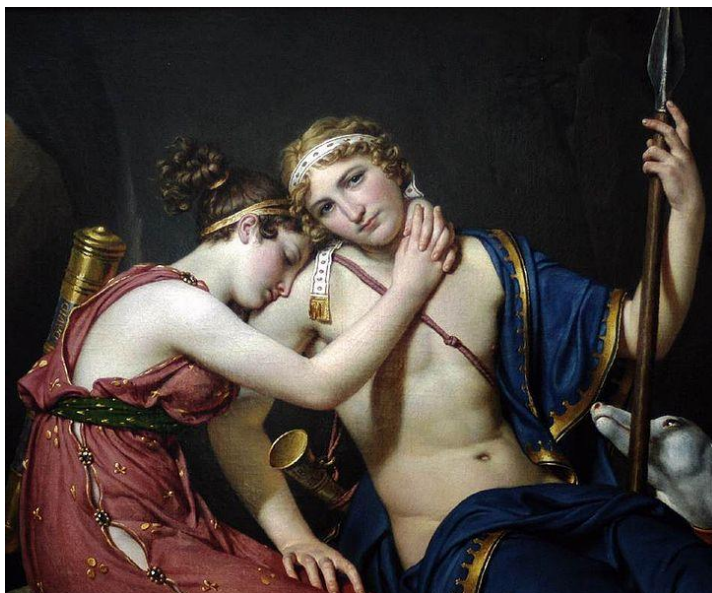

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Eugenia (Norimberská kronika, 1493)

Eugertes - obrazový typ mierneho Krista na byzantských ikonách; porovnaj *Immanuel*

Eucharis - v gréckej mytológii jedna zo služok Kalypso

J. L. David: Telemachos a Eucharis

eucharistia - v kresťanskej viere: *Kristova obeť*; v kresťanskej cirkvi *obeta* formou *omše*; obrad prijímania *sviatosti oltárnej*, „tela a krvi Krista“, počas ktorého sa uskutočňuje premena podstaty *chleba* (pozri *obilie*) a *vína* na podstatu tela a krvi Krista, premena *hostie* na *najsvätejšiu sviatosť oltárnu* (pozri *bohoslužobné úkony*); *obeť* omše je symbolom spojenia s Bohom, pripomína obeť Krista zomierajúceho na kríži pre spasenie človeka; podľa jeho príkladu veriaci človek sa symbolicky (formou omše) ponúka Kristovi; symbolom eucharistie bol *Agnus Dei/baránok boží*, spojenie symbolov *kotvy* a *ryby*; vyobrazenia dvoch *pávov* pijúcich z eucharistického kalicha symbolizujú *vzkriesenie*; pozri *ablúcia*; sv. *prijímanie*

Biedermann v súvislosti s heslom *víno*: zneužitie vína dodáva jeho moci negatívny význam, sila, ktorá sa v ňom skrýva, však zostáva veľkým tajomstvom; „raž a víno rastú vďaka tajomnej kľúčovej sile (*viridias, zeleň*, odtiaľ asi pochádza v *ezoterickej* literatúre výraz *vril*, ktorý zaviedol E.Bulwer-Layton, 1871), ktorú človek nemôže vidieť“; táto sila pôsobí aj pri mystickej premene chleba a vína na *sviatosť* Ježišovho tela a krvi

Hall v súvislosti s heslom *Ukrižovanie*: Kristovej krvi preliatej na kríži sa skoro prisudzovali spásne účinky (toto poňatie našlo svoje vyjadrenie v prijímaní *sviatosti oltárnej*); stalo sa preto zvykom v cykle *Ukrižovania* zobrazovať pramienok krvi, ktorá vytekala z rany v Kristovom boku a bola zachycovaná do *kalicha*, eucharistickej nádoby, alebo ju *Mária Magdaléna* zachytáva ústami (*protireformačné umenie*); pozri sv. *grál*, *Longinus*, *Ježišova kopija*; *Obrezanie Pána*

pozri *biblia*; *večné svetlo*; *Abrahám*; *náboženstvo/religio*; *Posledná večera*, tzv. *liturgická večera* vďaka, *apoštolské prijímanie*/ *sväté prijímanie apoštolov*, *lámanie chleba*, *agapé*, *Božie telo*, *communio sanctorum*, *Nasýtenie piatich tisícov/Rozmnoženie chlebov a rýb*, *Večera v Emauzách*; *táboriti* (tzv. *štyri pražské artikuly*), *Obrezanie Pána*; *ablúcia sv. grál*, *Longinus*, *Ježišova kopija*; *Obrezanie Pána*

http://en.wikipedia.org/wiki/Pistis_Sophia

Anonym podľa A. Dürera: Eucharistia sv. Gregora (rytina, 16.st.)

J. D. de Heem: Eucharistia v ovocnom venci a kartuši (1648)

P. A. Novelli: Eucharistia (perokresba zo série Sedem sviatostí, 1779)

L. Záborský: Tajomstvo eucharistie – omša (20.st.)

eucharistický - posvätný

euklas - Täubl: chemickým zložením kremičitan hlinitoberýlnatý; kryštalizuje v sústave jednoklonnej; tvrdosť 7,5, hustota 3,2; farba žltozelená, sklený lesk, dvojlomný; náleziská: Brazília, Ural; pozri *drahokamy*

Eulenspiegel Till - česky Enšpígl, holandsky Tijnl Uilenspiegel; legendárny ľudový šibal vychádzajúci z dolnonemeckého *folklóru* (pozri *šašo*); zrejme súčasť ľudovej tradície písomne zachytenej v knihách ľudového čítania na zač. 16.st.; obľúbený najmä na území dnešného Nemecka, Holandska a Francúzska; známe literárne spracovanie pochádza tiež od belgického spisovateľa Charlesa de Costera z 19.st.; v jeho diele je Eulenspiegel mládencom z mesta Damme vo *Flámsku*, je synom uhliara Klaasa, ktorý bol upálený za *kacírstvo*; jeho žena Soetkin po manželovej smrti zomrela žiaľom; Eulenspiegel žil v dobe, keď sa Holandsko ocitá pod krvavou nadvládou Španielska, všadeprítomnou *inkvizíciou* a prenasledovania *protestantizmu*; spolu so svojim priateľom Lammom Goedzakom pod velením Viléma Oranžského burcuje prostý ľud do boja proti Španielom

-podľa tradície sa narodil v roku Kneitlingeru, vo vojvodstva Brunswick; narodil sa asi r. 1300 a zomrel v r. 1350 v Mölln; cestoval po Svätej ríši rímskej a to najmä na severe Nemecka, ale aj v Holandsku, Čechách a Taliansku; v príbehoch si robí žarty z bezcharakterných ľudí

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=3

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=4

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=5

Till Eulenspiegel (drevorez, 1515)

Von vlenspiegel

Fein zeit da begab sich

Dz Vlenspiegel mit seiner müter giëg in ei
dorff vff die kirweiüg vñ Vlenspiegel trāc
sich dz er trunckē ward / vñ giëg vñ / sūcht
ei end da er frölich schlaffen möcht vñ im niemā nūt tet
Also sand er da hinde in dē hoff ein huffen ymē ston vñ
da bei lagē vil ymen stöck die ler waren / also kroch er in
ein leren stock & nest bei dē ymen lag vnd meint er wolt
ein wenig schlaffen / vnd schlieff von mittag an biß das
es schier mitternacht ward / vund meinet sein müter

Till Eulenspiegel (drevorez, 1515)

Neznámy autor: Historie LXXI (ilustrácia k príhodám Tilla Eulenspiegla, 1501-1600)

Neznámy autor Historie XCIII (ilustrácia k príhodám Tilla Eulenspiegla, 1501-1600)

Neznámy autor: Historie XLIX (ilustrácia k príhodám Tilla Eulenspiegla, 1501-1600)

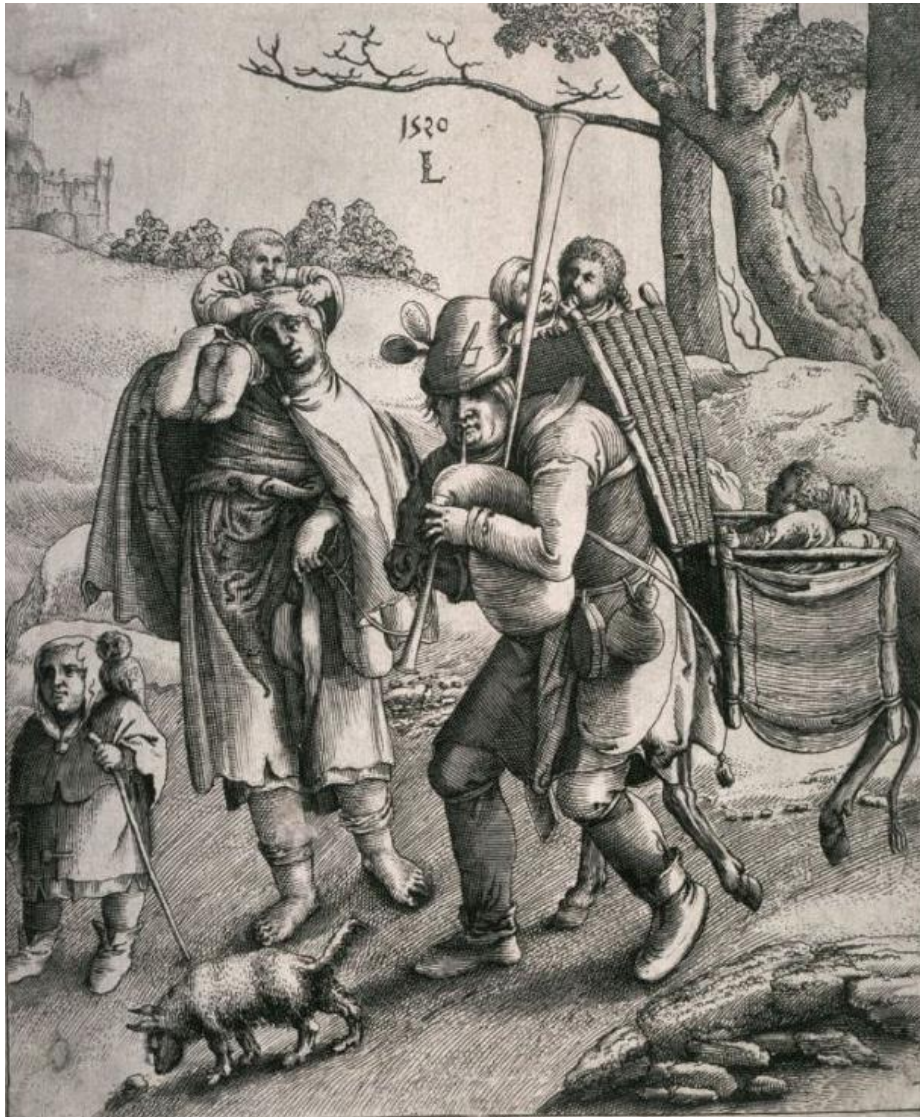

Neznámy autor: Eulenspiegel lekárom (ilustrácia k príhodám Tilla Eulenspiegla, 1501-1600)

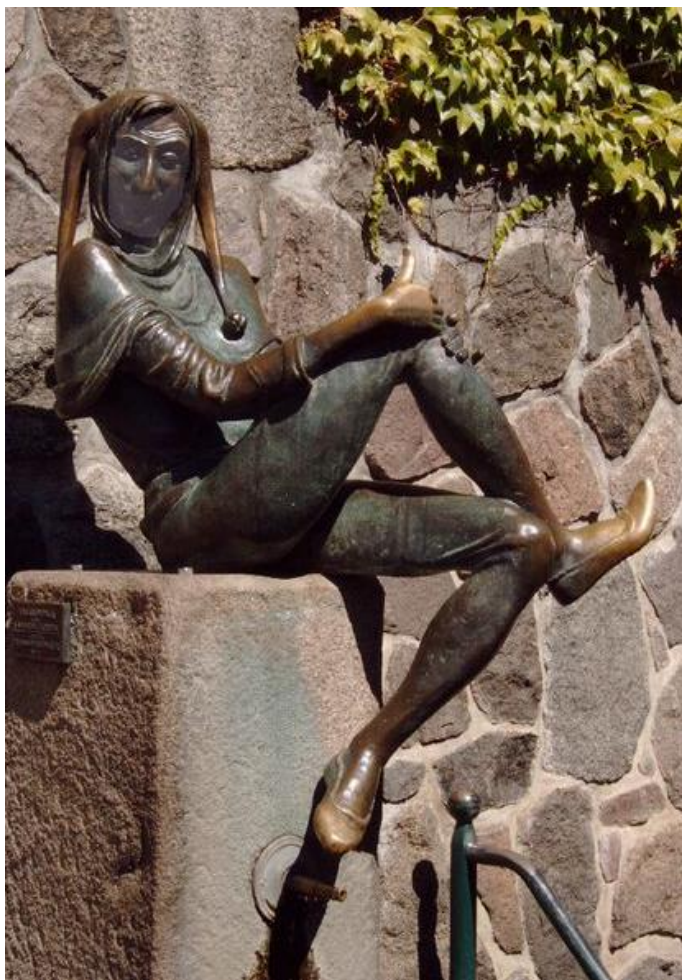

Neznámy autor: Muž vedúci na povrázku hydinu (Ilustrácia k príbehom Tilla Eulenspiegla, 1501 – 1600)

Anonym podľa L. van Leydena: Till Eulenspiegel (rytina, 16.st.)

Autor neuvedený: Till Eulenspiegel (Möln, Nemecko)

Autor neuvedený: Till Eulenspiegel (detail Eulenspiegelovej fontány v Brunswicku, Nemecko)

Eulogius z Cordoby - Oxfordský lexikón svätcov: (†859); teológ a *mučeník*; pochádzal z veľkej a zámožnej rodiny, ktorá vlastnila rozsiahle okolité pozemky už od rímskych čias; Eulogius prežil veľa rokov ako kresťan v maurskej metropole, ktorou Córdoba tých čias bola; kresťania museli platiť daň za náboženskú slobodu, ale hrozil im trest smrti, ak na svoju vieru obrátili *mohamedána*; Eulogiov brat bol významným úradníkom pri *islamskom* súdnom dvore v Córdobe; roku 850 v Córdobe prenasledovali kresťanov, zrejme pre ich nerozvážne slovné útoky proti *Mohamedovi* alebo proti zamýšľanému *prozelytizmu*; vo väzení napísal spis venovaný svätým mučeníkom; po prepustení z väzenia a po smrti toledského biskupa sa mal stať jeho nástupcom; ukrýval však kresťanku konvertovanú z *islamu*; bol zatknutý, *bičovaný* a napokon sťatý; jeho telo pochovali v Córdobe a jeho relikvie roku 883 preniesli do katedrály V Oviede; sviatok má 11.marca; *atribútom* Eulógia z Córdoby je *bič*; pozri *kresťanskí svätci*

Eumaios - v *gréckej mytológii* pastier, *Odyseov* verný služobník, u ktorého sa *Telémachos* stretol so svojím otcom po jeho návrate na *Ithaku*

Eumenidy - v *gréckej mytológii* náprotivky *Erinyí*, z kultu ktorých postupnou degradáciou vznikli; láskavé, blahovoľné; Eumenida chápaná aj ako zmierená Erinya

Eunoe - slovo „eunoe“ je jedným z mnohých *Dantových* neologizmov; pravdepodobne pochádza z gréčtiny: EÚ – „dobrá“ + NOE – „mysel“; Dante ju vytvoril ako piatu rieku mŕtvych, ak vezmeme do úvahy, že *Cocytus* bol opísaný skôr ako jazero než rieka; v Danteho *Božskej komédii* kajúncnici dosahujúci *rajskú záhradu* na vrchole hory *očistca* sa neumyli vo vodách rieky *Léthe*, aby nezabudli na spomienky svojich smrteľných hriechov; potom prechádzali riekou Eunoe, aby ich posilnili spomienky na ich dobré skutky v živote; po skončení pobytu v očistci je duša vypraná v riekach *Léthe* a *Eunoe* (v tomto poradí)

G. Doré: Eunoe (Božská komédia, Purgatorio, 19.st.)

Eunomiá - v gréckej mytológii grécka bohyňa zákonitosti, jedna z *Hór*; pozri *Eiréné*, *Diké* alebo *Thalló*, *Auxó*, *Karpó*

eunuch - (Sk 8, 26-39); pozri *kastrácia*; *Krst enunucha*

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=20

Rembrandt: Krst eunucha (lept, 1641)

Euphraxia Rímska - pozri *pustovník*

A. Collaert podľa M. de Vos: Euphraxia Romana (16.-17.st.)

Eurázia - pozri kontinenty

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Eurasia>

euroázijský šamanizmus -

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Eurasian_shamanism

Euronyme - v predgréckej (pelasgickej) mytológii Okeanida, matka Titánky Thei

Zamarovský: v gréckej mytológii dcéra Titána Okeána a Titánky Tethys

<http://en.wikipedia.org/wiki/Eurynome>

Euripides - pozri Boiotos

<http://it.wikipedia.org/wiki/Euripide>

Európa - v gréckej mytológii dcéra sidónskeho kráľa Agenora (pozri Tityos); prisnil sa jej sen, že o ňu zápasili dve ženy, jedna predstavovala jej vlasť Áziu a druhá zem za morom, ktorá ešte nemala meno; Ázia v tomto zápase podľahla a musela ju vydať víťaznej súperke; jej sen sa čoskoro vysvetlil; Zeus premenený na bieleho býka so zlatými rohami uniesol na Krétu a tam sa s ňou zasnúbil (pozri Únos Európy); porodila mu troch synov: Minóa, Sarpédonta a Rhadamanthya; biely býk vo farebnej symbolike (pozri farba biela) zosobňoval ženský kozmický princíp > Zeus v tomto prípade zlučoval mužský a ženský princíp; aj jeho rohy znamenali mužskú plodivú silu a tvarom

splynuli s kosáčikom mesiaca - symbolom ženského cyklu; s *Poseidónom* mala Európa syna *Eufema*; pozri *šafra*n; *Únos Európy*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Eur%C3%B3pa>

Európa (svetadiel) - Biedermann v súvislosti s heslom *jablko*: na antickej *minci* sa zachoval obraz troch *gúľ* predstavujúcich tri svetadiely známe v časoch cisára Augusta (*Ázia, Afrika, Európa*); pozri *rímske mince*)

pozri *svetové dedičstvo v Európe, europocentrizmus, európska stredoveká záhrada, európske umenie doby kamennej, frankokantaberský štýl, kurgan/kurhan, knižná maľba; apokatastáza; koniec sveta; kabala; karmazín; kastel; Karolinum; Kaukaz, Kelti, Alpy; kníhtlač čínska; kromlech; krysa* (Becker)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Evropa>

http://fr.wikipedia.org/wiki/Cat%C3%A9gorie:Histoire_de_l%27Europe_par_pays

<http://en.wikipedia.org/wiki/Europe>

Slovenský rezbár z 2. Polovice 18. storočia: Európa - Alegória I. svetadiela I.
G. B. Tiepolo: Alegória Európy

Európa doby železnej - pozri *doba železná*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Iron_Age_Europe

Európa prehistorická -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Prehistoric_Europe

Európa podľa období -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:History_of_Europe_by_period

Európa podľa storočí -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Centuries_in_Europe

Európa praveká -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Prehistoric_Europe

Európa staroveká -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Ancient_Europe

Európa stredná - pozri *stredoeurópska kultúra*

Európa 15.storočia -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:15th_century_in_Europe

europocentrizmus - nazeranie a hodnotenie ostatného sveta z hľadiska *Európy*; historické východisko v gréckych názoroch, ktoré sa utvárali počas bojov antického Grécka s Peržanmi počas gréckej a neskoršie rímskej expanzie; postoj prevzal stredovek ako protiklad *kresťanstva* a *islamu*, a zotrval aj v novoveku; v novoveku zdôvodňoval koloniálne výboje do starších a často vyspelejších kultúr, ako bola európska; modifikovaný vierovyznaním, rasovou ideológiou; porovnávacími vedami dokázaná neopodstatnenosť nadradovania európskeho technického a civilizačného vývoja: antické umenie ovplyvnené egyptským, európske umenie islamským (napr. stredoveké *rukopisy*, *knižná malba*), novoveké európske umenie (*impresionizmus* a *postimpresionizmus*, *secesia*) ovplyvnené ázijským čínskym a japonským umením (pozri *chinoseria*, *japoneria*); porovnaj *exotizmus*; pozri *internacionalizácia*, *etnické umenie*, *Ďaleký Východ*; *diskriminácia*

Sebastian Munster: Európa ako kráľovná

európska kultúra -

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:European_culture
http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Evropsk%C3%A1_kultura
http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Western_art
http://sv.wikipedia.org/wiki/Kategori:Kultur_i_Europa
http://en.wikipedia.org/wiki/Category:European_culture

európska mytológia -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:European_mythology

európska mytológia stredoveká -

http://it.wikipedia.org/wiki/Categoria:Mitologia_medievale_europea

európska stredoveká záhrada – Dudák v súvislosti s heslom *záhrada*: je typ formálnej záhrady; existovali okrasné a bylinárske záhrady kláštorné aj záhrady hradné a záhrady v zadnej časti meštianskych

domov; zvláštnym druhom bolo *rozarium* (ružová záhrada), chápané ako symbol *raja*, prípadne ako záhrada lásky; hriadky boli usporiadané pravouhlo okolo ústrednej studne alebo nádržky; k vybaveniu záhrad patrili mačínové lavičky kryté záhradnou besiedkou s ľahavými rastlinami; obľúbenou kvetinou bola *ruža* (mariánsky kvet) a *lalia* (symbol nevinnosti); už od čias Karola Veľkého sa zakladali *botanické záhrady*; v neskorom stredoveku narastal v záhradách počet veľkých tienistých stromov, obľúbené boli strihané steny a stromy a kríky formované do rôznych geometrických tvarov

európske draky - pozri *Fafnir*, *Nidhogg*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:European_dragons

európske monštra - *monštra európske*

európske pohanstvo - *pohanstvo v Európe*

európske čarodejníctvo - pozri *Volva*

https://en.wikipedia.org/wiki/European_witchcraft

európske náboženstvo - *náboženstvo v Európe*

európske pamiatky -

http://es.wikipedia.org/wiki/Categor%C3%ADa:Monumentos_de_Europa

európske sakrálné stavby -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Church_buildings_in_Europe

európske skupiny a kolektívy - pozri **skupina*, *umelecké skupiny a kolektívy*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:European_artist_groups_and_collectives

európske svetové dedičstvo - *svetové dedičstvo v Európe*

európske umenie - všeobecný názov pre dlhé obdobie od pravekých kultúr, starovekého, stredovekého umenia až po súčasné umenie *Európy*; pozri *kultúra*, *skupina*, *sloh*, *štýl*, *poriadok*; *lak*

http://sv.wikipedia.org/wiki/Kategori:Konst_i_Europa

európske umenie doby kamennej - pozri *frankokantaberský štýl*

európski bohovia -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:European_deities

európski legendárni tvorovia - pozri *germánski legendárni tvorovia*, *škandinávski legendárni tvorovia*, *severskí legendárni tvorovia*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:European_legendary_creatures

európski ľudia -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:European_people

európski ľudia podľa obdobia -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:People_by_nationality_and_period

európski maliari - pozri *Stredoeurópsky maliar*, *Stredoeurópsky maliar z 18.storočia*, *Stredoeurópsky maliar z 19.storočia*, *Stredoeurópsky maliar zo začiatku 19.storočia*, *Stredoeurópsky maliar z 18.storočia*, *Stredoeurópsky maliar z konca 18.storočia*, *Stredoeurópsky maliar z prelomu 17. - 18.storočia*, *Stredoeurópsky maliar z 2. polovice 18.storočia*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:European_painter_stubs

európsky šamanizmus - pozri *Seithr*, *Volva*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:European_shamanism

Eurós - v gréckej mytológii syn *Titána Astraia* a bohyně ranných zore, *Eós*; boh vetra východného, priaznivejší ako jeho bratia *Boreás* a *Notos*; pozri *Aiolos*

Euryalé - v gréckej mytológii jedna z troch *Gorgón*; ďalšie *Medúza*, *Sthenó*

Eurybia - v gréckej mytológii dcéra *Gaie* a *Pontosa*, bohynia sily šíreho mora; sestra *Keto*, *Nerea*, *Taumanta*, *Forkyna*; matka *Astraia*, *Pallasa* a *Persea*, ktorých porodila *Titánovi Kriovi*; pozri *Titáni*, *bohovia vodní*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Eurybia>

Eurydika - v gréckej mytológii 1. manželka *Orfea*; pozri *Orfeus* a *Eurydika*; *Tempe*
2.manželka argejského kráľa *Akrisia*, matka *Danae*

http://it.wikipedia.org/wiki/Valle_di_Tempe

[http://it.wikipedia.org/wiki/Euridice_\(ninfa\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Euridice_(ninfa))

[http://hu.wikipedia.org/wiki/Eur%C3%BCdik%C3%A9_\(Apoll%C3%B3n_le%C3%A1nya\)](http://hu.wikipedia.org/wiki/Eur%C3%BCdik%C3%A9_(Apoll%C3%B3n_le%C3%A1nya))

Eurynomé - 1.v gréckej mytológii *Okeanovna*, podľa jednej verzie matka *Charitiek*, ktoré porodila *Diovi*; tiež stvoriteľka prvého človeka *Pelasga* (stvorila ho z hliny *Arkádie*); pozri *cyprus*

2.matka *Bellerofonta*

3.gazdiná v dome kráľa *Odyssea*

Euryphaesa - *Teia/Thea/Thiam*

Eurypylos - gréc. Εὐρύπυλος/Eurypylos; tiež *Eurypylus*

www: v gréckej mytológii syn aiolského kráľa *Thestia*; tento Eurypylos sa ničím zvláštnym nevyznamenal

<http://en.wikipedia.org/wiki/Eurypylus>

Eurystheus - mykénsky kráľ, strýko *Hérakla*, ku ktorému ho poslala *Héra*, aby v jeho službách vykonal dvanásť prác (pozri *dodekathlos*); tak vyplnil sľub, ktorý dal *Zeus* žiarlivej *Hére*, že v istý deň sa zrodí najväčší hrdina, ktorý bude vládnuť všetkým mužom; *Héra* pozdržala *Héraklove* narodenie a tak sa stalo že musel slúžiť chorľavému Eurystheovi:

1. zahrúsiť *nemejského* leva, ktorého kožu potom nosil

2. zabiť deväťhlavú *lernskú Hydru*; jej jedovatou krvou napustil svoje šípy (pozri *Nessova tunika*)

3. chytiť *kerynejskú laň*, s kovovými nohami a zlatými parohami, rýchlou ako vietor, zasvätenou *Afrodite*

4. uštváť na zasneženom poli *erythmanského diviaka*, ktorý pustošil okolie mesta *Psofida*, a živého ho priniesť

5. vyhnať z bažín ľudožravé *stymfalské vtáky*, ktoré svoje kovové perá strieľali ako šípy a zabiť ich vlastnými strelami

6. vyčistiť za jeden deň chlievy *Augeia*, kráľa *Elidy* (pozri *Augiášove chlievy*)

7. chytiť divokého krétskeho býka a doviesť ho do *Mykén*

8. skrotiť ľudožravé *Diomedove* kone

10.zápasíť s obrím pastierom *Eurytiónom*

11.nechať *Atlantom* doniesť tri jabĺčka zo záhrady *Hesperidiiek*; medzitým za neho držal nebeskú klenbu; podviesť *Atlanta*, keď nechcel znova prevziať svoje bremeno

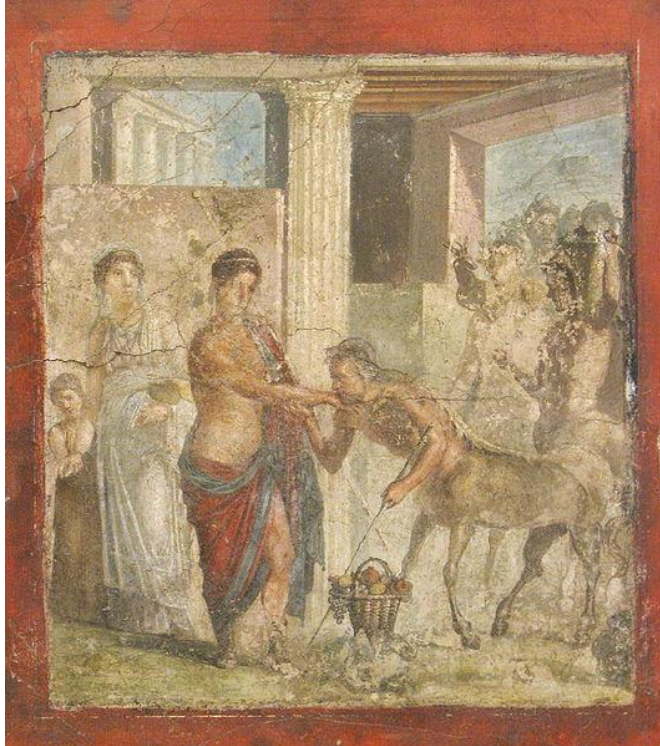
12.sputať a doviesť z *podsvetia Kerbera*

www v súvislosti s heslom *Thyestes*: *Thyestes* a *Átreus* prchli pred hnevom svojho otca *Pelopsa* z *Elidy* a našli útočisko v *Mykénach*; v tom čase tu vládol Eurystheus, ktorému z vôle bohov musel určitý čas slúžiť *Herakles*; v tom čase už Eurystheus prenasledoval *Heraklových* potomkov, ale na tejto výprave bol porazený a zabitý *Heraklovou* matkou *Alkmenou*

Eurytión - v *gréckej mytológii* 1. obor strážiaci Geryonove stádo dobytku spolu s dvojhlavým psom Ortosom; po krásnom stáde zatúžil mykénsky kráľ Eurystheus a doviest' ho bola desiatou z 12 úloh *Hérakla*; Herakles ho zabil šípmi a prihnal stádo z Erythreie do Grécka; pozri *monštrá*
2.vodca *kentaurov*, ktorý počas svadobnej hostiny chcel uniesť *Hippodameiu*, manželku kráľa *Lapithov*, *Peiritoa*; ostatní kentauri nasledovali jeho príklad a pokúsili sa uniesť lapitské ženy; prítomní grécky hrdinovia sa však postavili na ich obranu a v boji takmer všetkých kentaurov vyhubili; pozri *kentauiromachia*
3.ftijský kráľ, u ktorého našiel útočisko *Peleus*; dal mu za manželku svoju dcéru *Antigonu* a zahynul pri love na *kalydónskeho diviaka*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Euritione>

Euryrion sa ľstivo dvorí Hippedamei (pompejská nástenná maľba)

Eurynom - Biederemann v súvislosti s heslom *sup*: v *gréckej mytológii* démon podsvetia, znázorňovaný ako sedí v supej koži; pozri *podsvetie*, *démon*; *bohovia podsvetia*

eurytmia - z gr. eu – „dobrý“, rytmos – „rytmus“

Dudák: *súlád*; *harmónia* jednotlivých častí aj celku; rytmické usporiadanie detailov do pôsobivého celku; eurytmia je podľa gréckej estetiky primeranosťou (tiež účelnosťou) veci; vec je krásna, keď dobre slúži svojmu cieľu pozri *estetická rovnováha*; *krása*, L. B. degli Alberti

- súlad, *harmónia* častí a celku; v *urbanizme* vyvážená skladba zástavby

Eurytos - v *gréckej mytológii* oichalský kráľ, otec Héraklovho priateľa *Ifita*

Eusebius Cézarejský - (†339); grécky kronikár žijúci v *Palestíne*; jeden zo zakladateľov cirkevného kresťanského dejepisectva; odporca zobrazovania vieroučných predstáv; pozri *obrazoborectvo*, *ranokresťanské umenie*; *Evanjelium podľa Marka*; *Akakios Cezarejský*; *Abgar*

Eusebius Cézarejský

Eusebius Jeruzalemský - pozri *Akakios Cezarejský*

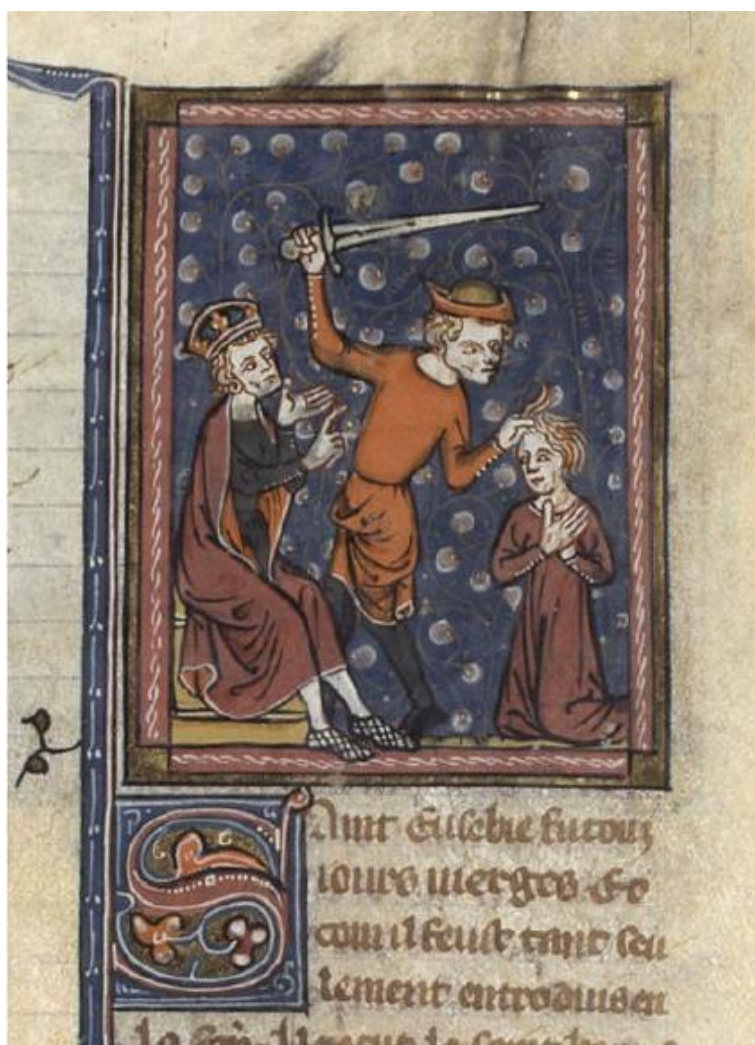
Eusebius z Vercelli - (†371); biskup a svätec v Taliansku; spolu s Athanasiom obhajoval božskosť Ježiša proti *arianizmu*; narodil sa na Sardínii a po mučeníckej smrti svojho otca odišiel s matkou do Ríma, po pôsobení ako lektor v Ríme, kým sa stal prvým biskupom vo Vercelli v severnom Taliansku; bol prvým biskupom, ktorý žil spoločne s duchovenstvom; v určitom okamihu vytvoril so svojím zborom rehoľnú komunitu po vzore východných *cenobií*; zúčastnil sa synody v Miláne v roku 355, ale odmietol odsúdiť Athanasia Alexndrijského, kritika *arianizmu*, a tak bol vyhostený do Scythopolis v Sýrii pod bdelé kom ariánskeho biskupa Patrophila, potom do Cappadocie a konečne do Téb v Egypte; za vlády cisára Constantius II, Eusebius bol ťahal ulicami polonahý, ale nikdy sa nevzdal katolíckej viery; po smrti Constantia a po nastúpení Juliana boli exiloví biskupi voľní a mohli sa vrátiť späť; Eusebius išiel do Alexandrie a tam sa zúčastnili synody, ktorá potvrdil božstvo Ducha Svätého a pravoverné učenie o vtelení; po návrate do Vercelli v 363 pokračoval v snahe poraziť arianizmus v západnej cirkvi; neskoršie legendy o jeho mučeníctve nemajú žiadny historický základ; pozri *kresťanskí svätci*

https://en.wikipedia.org/wiki/Eusebius_of_Vercelli

<http://catholicarboroffaithandmorals.com/St.%20Eusebius.html>

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Eusebius z Vercelli (kolorovaný drevoryt z Norimberskej kroniky, 1493)

R. de Montbaston: Martyrium svätého Eusebia de Vercelli (14.st.)

Eusébiove evanjelium harmonií -

<http://www.facsimilefinder.com/facsimile/186/gospel-harmony-of-eusebius>

Eusebiove kánony - *kánonové dosky*

Eustach Rímsky - (†okolo 118); gréc. Ευστάθιος/Efstathios; lat. Eustathius; pred svojím obrátením s volal Placidus; *kresťanský svätec*, jeden zo *štrnástich pomocníkov v núdzi*, zobrazovaný s paroží a krížom; jeho *atribútom* jeleň; patrón *poľovníkov* (pozri *Jilji*); pozri *pes* (Biedermann); *sv. Hubert*; *jeleň*; *patrón*; *atribúty*, *symbols*, *alegérie a prirovnania*

- legendárny mučeník, povolaním dôstojník, ktorý mal byť pre svoju vieru upálený alebo uvarený za vlády cisára Hadriána okolo r. 118; k jeho obráteniu došlo potom, čo na love uvidel jeleňa zo žiariacim krížom medzi parohami, preto sa stal patrónom lovcov; obdobná legenda je však spájaná aj o sv. Hubertom a Felixom z Valois; jeho kult podporila Zlatá legenda, v ktorej je Eustachov príbeh uvedený; nakoľko chýbajú seriózne historické informácie, ktoré by legendu podopierali, bol jeho sviatok 1969 vyňatý zo svetového kalendára; ďalej je uvedený v Rímskom martyrológiu a lokálne slávený rímskymi katolíkmi

- v súvislosti s heslom *upaľovanie*; v antike i neskoršie s užíval rad variant, väčšinou zväčšujúcich krutosť trestu, napr. tzv. *sicílsky býk*, dutá mosadzná socha býka, do ktorej bol odsúdenec zatvorený a socha bola potom rozžeravená, takže sa odsúdenec za živa upiekol (týmto spôsobom bol popravený napr. sv. Eustach spolu so svojimi synmi)

Upálenie sv. Eustacha a jeho rodiny (Menologium Basilea II., 11.st.)

Sv. Eustach (anglický rukopis, 13.st.)

Pisanello: Videnie sv. Eustacha (1438-1442)

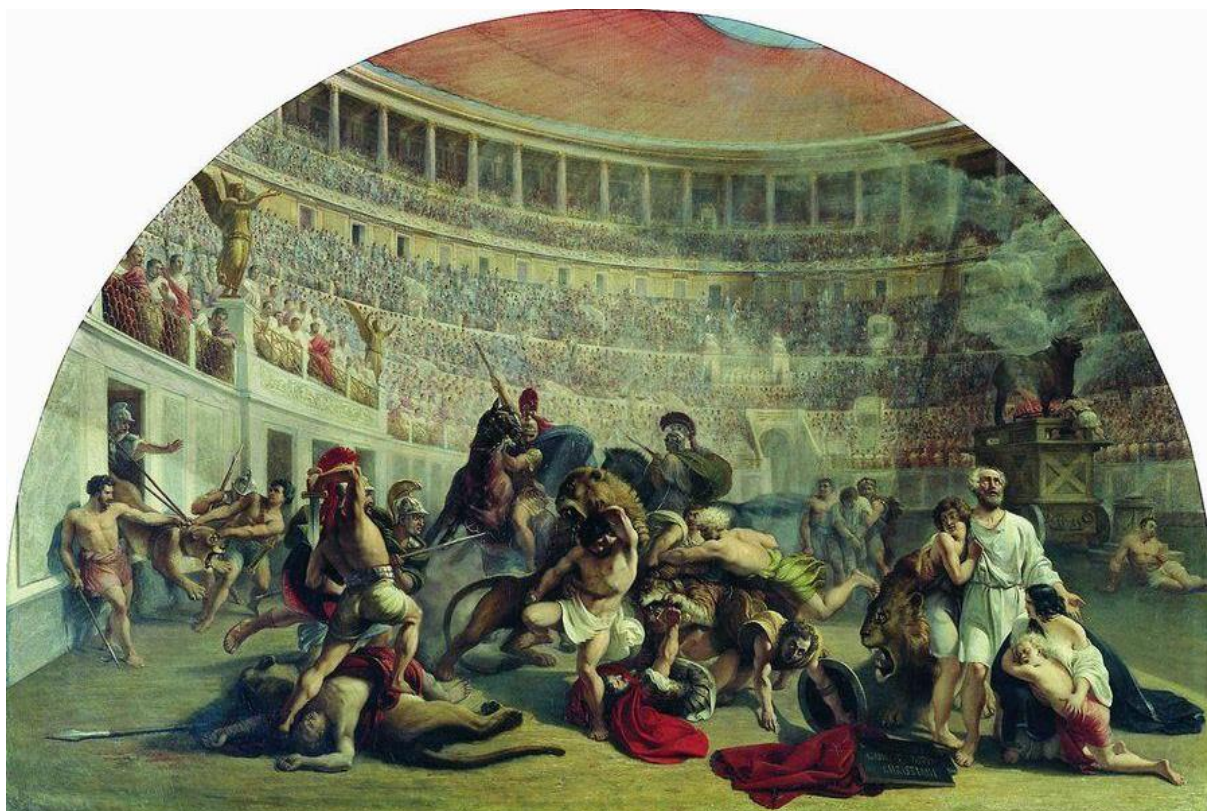

A. Dürer: Sv. Eustach (medirytina, 1499-1503)

Krétska škola: Svätý Eustach (ikona, 17.st.)

A. T. Markov: Eustach Placidus v Koloseu (1836)

Euterpé - v gréckej mytológii 1. múza lyrickej poézie a hudby; zobrazovaná s dvojitou flautou - *diaulom*; pozri dychové nástroje; grécke hudobné nástroje
2. manželka thráckeho kráľa Eionea a matka Resa

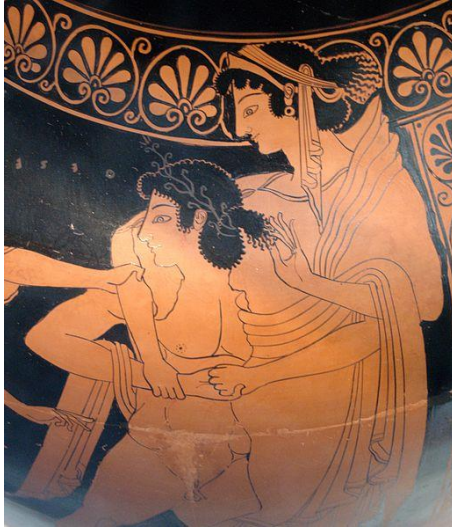

J. A. Backer: Portrét dámy ako múzy Euterpe (17.st.)

Euthymides - pozri *grécke vázové maliarstvo, Maliar*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Euthymides>

Euthymides: Theseus odvádza Helenu (510 pr.Kr.)

Eutropia - Biedermann v súvislosti s heslom *pochodeň*: *mučenica*, ktorej atribútom je *fakľa* (bola ňou umučená); pozri *kresťanskí svätci*; *atribúty*, *alegórie*, *symboly* a *prirovnania*

eutyntéria - medzidvrstva z kamenných blokov medzi nadzemnou časťou *podnože/krepis* gréckeho chrámu; pozri *grécky chrám*

Eva - z hebr. Havváh/Chawwa – „živá/život prinášajúca“; meno prvej ženy v *biblii*, stvorenej z *Adamovho* rebra; navedená *diablom* v podobe *hada*, zjedla s Adamom v *rajskej záhrade* jablko zo *stromu poznania*; stredoveký symbol ľudskej *zvedavosti* a ženskej *hriešnosti*; námet stvorenia Evy z rebra zobrazovaný predovšetkým od 9.st. a vždy častejší ako námet stvorenia Adama; *typologicky* spájaný s predstavou *Ecclesie/cirkvi* stvorenej z otvorenej rany v Kristovom boku; *motív* Evy a stromu poznania má *predobraz* v indickom *motíve* indickej bohyne vegetácie *jakší/jakšíni* zobrazovanej pod rozkvitnutým stromom; variant židovského príbehu Evy a zakázaného ovocia pozri pod heslom *milcham*

www v súvislosti s heslom *Adam*: Adam – hebr. אָדָם - „človek“; arab. آدم - „muž /muži“ a Eva - hebr. חַוָּה /Chava - „bdejúci život“; arab. حواء / Hawwaa sú podľa Genesis prví ľudia; podobný príbeh pozná *manicheizmus* a obohatený o ďalšie prvky je aj v *Koráne*

pozri *Ábel*, *Kain*, *Set*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie* a *prirovnania*; *Adam* a *Eva*, *stvorenie človeka/stvorenie Adama a Evy*; *prvotný hriech*

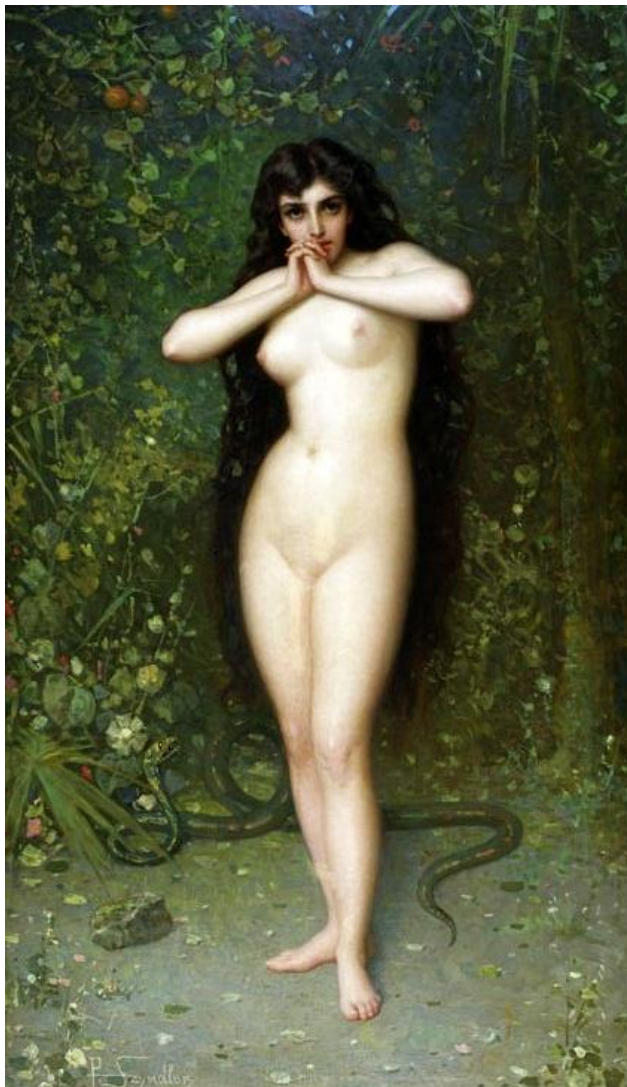

Podľa J. Saenredama: Sedliacka scéna. Krajina s Evou sediacou pri päte stromu a pradúcej vlnu (1611)

R. Westall: Videnie Evy medzi kvetmi v okamihu očarenia Satanom (ilustrácia z Miltonovho Strateného raja, 1831)

P. Szyndler: Eva (1889)